

Publiczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

58-530 Kowary; ul. Zamkowa 5;

(Tel: 75-718-25-72; Fax: 75-718-20-13; e-mail: poradniakowary@wp.pl)

www.poradnia-kowary.pl

ROZWÓJ MOWY

Dziecko rejestruje dźwięki z otoczenia począwszy od życia płodowego, najlepiej rozpoznaje głos matki. Według prof. Leona Kaczmarka rozwój mowy dziecka dzielimy na cztery etapy: okres melodii, wyrazu, zdania i swoistej mowy dziecięcej.

Okres melodii – prelingwalny rozpoczyna się od urodzenia i trwa do 1 roku życia, dzielimy na etapy:

-krzyku, płaczu do 2- 3 m-ca życia;

-głuzenia do 6m-ca życia, noworodek w tym czasie wydaje różne dźwięki: samogłoski, spółgłoski, grup spółgłoskowe typu gu, agu, towarzyszą temu nieskoordynowane ruchy ciała i kończyn, ten etap jest przygotowaniem narządów artykulacyjnych do wydawania podstawowych dźwięków ;

-gaworzenia do 1roku życia, pojawiają się sylaby prymarne ma,ta, ba, później dziecko powtarza wielokrotnie ma – ma, ta – ta, ba – ba, ale nie przypisuje im się konkretnego znaczenia, pod koniec pierwszego roku życia niemowlę zaczyna rozumieć, co do niego mówimy, reaguje na swoje imię, wypowiada ze zrozumieniem kilka prostych słów np. dada, mama, baba, tata.

Okres wyrazu zaczyna się od 1 do 2 roku życia.

W tym czasie dziecko wypowiada wszystkie samogłoski- a,e,o,u,i,y, oprócz nosowych -ą,ę, realizuje spółgłoski p, b, m, t, d, n, t, ś, czasem ć, pozostałe zastępuje innymi, o zbliżonym miejscu artykulacji. Często wymawia tylko pierwszą sylabę lub ostatnią, upraszcza grupy spółgłoskowe. Między 14-15 miesiącem życia dziecka, n dziecko wypowiada coraz więcej słów. Jest to spowodowane burzliwym rozwojem ruchowym, eksplorowaniem najbliższego otoczenia jak ciągłym rozwojem umysłowym dziecka. Maluch rozumie o wiele więcej słów, wyrażeń i zdań, niż jest w stanie samodzielnie wypowiedzieć. W słowniku dziecka pojawiają się samogłoski, takie jak: a, e,i u, oraz spółgłoski: p, b, m, t, d, n, ś, ć, czasem ź, dź, wypowiadane są też onomatopeje, np: chał-chał, itp. Pojawiają się wyrazy: mama, tata, baba, papa, papu. W wieku 18 miesięcy przeciętne dziecko posiada słownik liczący około 50 słów, które umie powiedzieć, oraz około 100 słów, które rozumie.

Okres zdania rozpoczyna się od 2 do 3 roku życia.

Na tym etapie mowa dziecka jest zrozumiała nie tylko dla najbliższych, ale także dla otoczenia. Dziecko zaczyna budować zdania, początkowo są to zdania proste, które są złożone z dwóch, trzech wyrazów, następnie przechodzi w wypowiedzi dłuższe. Mowę dziecka cechuje: zmiękczenie głosek: s, z, c, dz, głoska r może być wypowiadana jako j lub l, spółgłoskę f zastępuje h i odwrotnie, grupy spółgłoskowe są upraszczane w nagłosie i w śródgłosie wyrazu, w słowach brak jest wyraźnych końcówek. Pierwsze zdania są twierdzące, a następnie pojawiają się zdania

pytające, wykrzyknikowe, rozkazujące. W tym okresie dziecko wypowiada prawidłowo spółgłoski: p, b, m, f, w, k, g, h, t, d, n, l oraz ich miękkie odpowiedniki : ki, gi, hi, ti, di, ni, li, wymawia samogłoski ustne: a, o, u, e, y, i, a, czasem nosowe: ą, ę. Pod koniec tego okresu pojawia się: s, z, c, dz, które wcześniej było zastępowane przez dziecko: ś, ź, ć, dź. Słuch fonematyczny jest na tyle wykształcony, że maluch wie, jak dana głoska powinna brzmieć, ale nie potrafi jej prawidłowo wypowiedzieć.

Okres swoistej mowy dziecięcej trwa od 3 do 7 roku życia.

Mowa w dalszym ciągu się rozwija, następuje rozwój artykulacyjny, wzbogaca się zasób słownictwa, rozwija się umiejętność budowania zdań złożonych.

Dziecko trzyletnie potrafi porozumieć się z otoczeniem, jego mowa jest już w pewnym stopniu ukształtowana, jednak rozwój odbywa się w dalszym ciągu i często pojawiają się błędy. Dziecko trzyletnie powinno już wymawiać wszystkie samogłoski ustne i nosowe, spółgłoski: p, b, m, f, w, ś, ź, ć, dź, ń, k, g, h, t, d, n, l, ł, j. Pojawiają się również głoski takie jak: s, z, c, dz. Dziecko już umie wypowiadać większość z tych głosek poprawnie w izolacji, a w mowie potocznej zastępuje głoskami łatwiejszymi.

Dziecko czteroletnie zadaje mnóstwo pytań, potrafi już mówić o przeszłości i przyszłości, utrwała prawidłową wymowę spółgłosek s, z, c, dz, nie powinno ich zamieniać na miękkie odpowiedniki ś, ź, ć, dź, natomiast głoski sz, ż, cz, dż może wymieniać na s, z, c, dz, pojawić się może spółgłoska r, choć jej brak nie powinien jeszcze niepokoić.

Dziecko pięcioletnie potrafi już bezbłędnie powtórzyć sz, ż, cz, dż, w mowie potocznej mogą być zastępowane przez s, z, c, dz, spółgłoska r powinna być już wymawiana jednak często pojawia się po tym okresie. Wypowiedzi uwzględniają kolejność zdarzeń i zależności przyczynowo – skutkowe, są poprawne gramatycznie. Dziecko potrafi wyjaśnić znaczenie słów, opisać cechy przedmiotów i możliwość ich zastosowania.

Dziecko sześcioletnie powinno już prawidłowo wymawiać wszystkie głoski, oraz powinno mieć opanowane mówienie. Powinno poprawnie wymawiać wszystkie dźwięki nawet te najtrudniejsze do opanowania czyli głoski sz, ż, cz, dż oraz r, umieć porównywać (odnajdywać różnice i podobieństwa) oraz klasyfikować przedmioty pod względem wielkości, kształtu, koloru, ciężaru, funkcji użytkowej. Powinno dokonywać analizy i syntezy słuchowej słów o prostej budowie fonetycznej, wyodrębniać głoski na początku, na końcu i w środku wyrazu, samodzielnie wymyślać wyrazy rozpoczynające się na daną głoskę, wyklaskiwać ilość sylab w wyrazie, określać położenie przedmiotu względem otoczenia (nad, pod, obok, między, wewnątrz itp.), określać kierunek (do tyłu, na wprost, w bok itp.).

Dziecko siedmioletnie ma utrwaloną poprawną wymowę wszystkich głosek oraz opanowaną technikę mówienia.

Opóźnienia w pojawianiu się poszczególnych stadiów rozwoju mowy nie powinny przekraczać 6 miesięcy, jeżeli któryś z etapów rozwoju mowy opóźnia się koniecznie skonsultuj się z logopedą.

Do logopedy należy zgłosić się gdy dziecko:

- urodzi się przedwcześnie,
- ma objawy neurorozwojowe,

- wolno i nieharmonijnie rozwija się,
- ma stwierdzone nieprawidłowe napięcie mięśniowe,
- ma lub miało kłopoty ze ssaniem, połykaniem, rozgryzieniem, żuciem,
- nieprawidłowo reaguje lub wcale nie reaguje na dźwięki otoczenia,
- mało gaworzy i mało mówi,
- oddycha przez usta,
- ma problemy z przetykaniem śliny (ślini się),
- ssie smoczek (po 9 m-ca życia),
- jest nadruchliwe lub apatyczne.

Bibliografia:

L. Kaczmarek – Nasze dziecko uczy się mowy.

A. Jurkowski – Ontogeneza mowy i myślenia.

E. Słodownik -Rycaj – Rozwijanie mowy komunikatywnej dziecka.

Opracowała: mgr Janina Gremza – Kosiarska - neurologopeda